

EXPUNERE DE MOTIVE

Târgoviștea reprezintă un centru istoric a cărui importanță nu este, din păcate, valorificată conform potențialului de care dispune. Atât orașul, cât și împrejurimile sale cuprind o serie impresionantă de monumente istorice, arheologice, artistice și memoriale, a căror semnificație culturală depășește arealul târgoviștean, dobândind o importanță națională.

Municipiul Târgoviște este situat pe partea dreaptă a Râului Ialomița, în câmpia înaltă a Târgoviștei, la o altitudine medie de 280 m, posedând de-a lungul istoriei o poziție excelentă ca nod al căilor de comunicație dintre Transilvania și sudul României. Plasată la confluența dintre Subcarpați și zona de câmpie înaltă, pe drumul care coboară dinspre Brașov prin pasul Bran-Rucăr pe Valea Dâmboviței, ea a avut tot timpul o poziție geografică avantajoasă, care a permis o locuire timpurie (încă din mileniul II î. Chr.), funcția de târg fiind atestată încă din secolul XIII, în 1403 orașul devenind punct vamal. Capitală a Țării Românești timp de trei secole și reședință a 33 de voievozi, Târgoviștea a jucat un rol istoric de prim rang în istoria medievală a Țărilor Române, din acest punct de vedere orașul concentrând, prin monumentele sale, o bogată serie istorică, evocatoare și bine conservată. Funcția de Capitală a impulsionat în mod deosebit dezvoltarea așezării, care a avut timp de câteva secole statutul de cel mai important centru politic, economic, militar, cultural și administrativ al Țării Românești. Atestată documentar încă din 1396, în "Memoriile de călătorie" ale lui Johannes Schiltberger, Târgoviștea va figura pe toate hărțile medievale ale zonei și va beneficia de numeroase descrieri în textele și gravurile epocii.

Centru cultural de amploare, Târgoviștea a fost, de asemenea, un adevărat creuzet al spiritualității ortodoxe, ca și al limbii literare românești. Aici au funcționat primele tipografii, conduse de egumenul Macarie, de Dimitrie Liubavici, diaconul Coresi și Antim Ivireanul, cărțile editate aici având o largă circulație în întreg spațiul românesc. Mutarea, în anul 1517, a scaunului mitropolitan la Târgoviște, și-a adus o contribuție esențială la menținerea legăturilor culturale între toți românii. Tot aici și-au desfășurat activitatea figuri a căror personalitate culturală sau politică a decis de timpuriu profilul original ale culturii românești: Constantin Cantacuzino, Radu Greceanu, Șerban Cantacuzino. Învățământul târgoviștean a fost reprezentat de timpuriu prin "*Schola greca et latina*", ce a funcționat, în epoca lui Matei Basarab, ca primă școală de învățământ superior românească.

Epoca modernă, catalizând energiile naționale, a conferit în continuare Târgoviștei un statut cultural și politic aparte, prin militanții revoluționari și oamenii săi de cultură: Ienăchiță Văcărescu, Ion Eliade Rădulescu, Ion Ghica, Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu. Nașterea unei literaturi românești moderne nu poate fi astfel imaginată fără aportul învățaților târgovișteni. Primele măsuri de modernizare a orașului datează din timpul lui Alexandru Ioan Cuza, care introduce în 1863 iluminatul cu petrol și inițiază proiectul unei "fonderii" - arsenal, finalizat în 1869. În anul 1883, orașul este legat prin calea ferată de București.

În perioada de după Marea Unire, Târgoviștea a fost gazda unor manifestări de anvergură națională, cum ar fi readucerea, de către Nicolae Iorga, a capului lui Mihai Viteazul la Mînăstirea Dealu (1920) sau sărbătorirea a 100 de ani de la moartea de martir a lui Tudor Vladimirescu.

Deși în epoca interbelică orașul nu s-a mai bucurat de atenția pe care o merita, în condițiile în care capitala României Mari, București, preluase treptat atributele economice, administrative și de interes național ale vechii reședințe voievodale, acest fenomen a conferit orașului o serie de avantaje. În primul rând, el a permis conservarea unui aer patriarhal și a unei arhitecturi caracteristice finalului de secol XIX, ferindu-l de refaceri edilitare masive, deși extinderea orașului a continuat.

Mai puțin atentă cu individualitatea istorică a urbei târgoviștene va fi epoca de după cel de-al II-lea război mondial, care a deteriorat o bună parte a specificului său arhitectonic și urbanistic. Cu deosebite a fost afectat vechiul centru comercial al orașului, rezultat al mutării, în secolul XIX, a "târgului din afară" în interiorul localității.

Bogata listă a monumentelor istorice de importanță națională cuprinde în primul rând Ansamblul Curții Domnești, al cărui prim nucleu este datat în vremea lui Mircea cel Bătrân și care este ulterior completat și amplificat de către alți domnitori. Printre aceștia se numără Vlad Țepeș (care ridică Turnul Chindiei, devenit curând emblemă a orașului), Petru Cercel (care construiește o nouă Casă Domnească și Biserica Mare a Curții), Matei Basarab (care dublează zidul de incintă și construiește "baia turcească") și Constantin Brâncoveanu, în timpul căruia se reface întreaga curte voievodală, transformată de acesta în reședință de vară. Complexul este completat de Biserica Sf. Vineri, de Casa Domniței Bălașa, de ruinele casei lui Dionisie Lupu și de situri arheologice, dintre care cele mai importante sunt : Vatra Orașului Medieval, Șanțul și Valul Cetății.

Ca vechi locaș al spiritualității ortodoxe, Târgoviștea posedă un număr impresionant de biserici și așezăminte monastice. Dominând orașul de la înălțimea primelor coline ce urcă spre munții Bucegi și

Leaota, într-un cadru pitoresc, se află Mînăstirea Dealu, ctitorie a lui Radu cel Mare, unde este înhumat capul lui Mihai Viteazul. Logia sudică a mînăstirii permite o perspectivă amplă asupra oraşului şi a zonelor sale înconjurătoare. Ridicată pe ruinele unei construcţii bisericeşti din secolul al XVI-lea, Mînăstirea Stelea, ctitorie a lui Vasile Lupu, ca semn de împăcare cu voievodul muntean Matei Basarab, datează din anul 1645. Aici a funcţionat, în secolul XIX, o şcoală grecească unde au învăţat, printre alţii, Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu şi Ion Heliade Rădulescu. Galeriile Stelea, special concepute de arhitectul Nicolae Ghica-Budeşti, sunt periodic gazda diferitelor expoziţii artistice temporare. Mînăstirea de maici Viforâta se află şi ea în imediata apropiere a oraşului, în perimetrul comunei Aninoasa. Acestora li se adaugă bisericile Sf. Voievozi a saşilor, Sf. Ioan, Sf. Nicolae, Geartoglu, Biserica Creţulescu, biserica catolică Sf. Francisc. Vechea biserică a mitropoliei, ctitorită de Neagoe Basarab, celebră în epocă pentru dimensiunile şi frumuseţea ei, a fost înlocuită, după 1889, cu o altă realizare de excepţie, operă a arhitectului francez Lecomte de Nouy.

Un număr de muzee importante se adaugă celor menţionate mai sus: Muzeul de Istorie, Muzeul de Artă, Muzeul Scriitorilor Dâmboviţeni, aflat în casa memorială a lui Ion Alexandru Brătescu-Voineşti, Muzeul Tiparului şi Cărţii Vechi Româneşti, instalat în casa Stolnicului Constantin Cantacuzino, casa-atelier a pictorului Gheorghe Petraşcu, ce adăposteşte o expoziţie permanentă cu peste 40 de pânze ale maestrului.

Planurile oraşului arată că majoritatea monumentelor sunt în aşa fel construite încât putem considera că aproape toate străzile menţinute până de curând sau încă existente îşi au începutul în oraşul medieval. Pot fi astfel menţionate Uliţa Mare, uliţele Târgului, Câmpulungului, Bărăţiei, Buzeştilor, alături de cele ale Măcelarilor, Tabacilor, Cojocarilor etc.

Vechiul centru comercial al oraşului, conturat între secolele XVII şi XIX constituie de asemenea o zonă de interes particular pentru Târgovişte, care se adaugă ansamblului de case boiereşti şi negustoreşti, grădinilor şi oazelor de verdeaţă, ce sporeşte parfumul inconfundabil, uşor patriarhal, al urbei.

Am menţionat aici doar o parte a motivelor pentru care oraşul merită o atenţie specială. Factorul geografic, cel care a favorizat de la început istoria Târgoviştei, poate constitui în continuare un argument serios pentru reintroducerea zonei într-un circuit turistic mai amplu. Oraşul este plasat aproximativ la jumătatea distanţei dintre trei centre de atracţie turistică: Bucureşti, Câmpulung - Rucăr-Bran, Valea Prahovei. Zona montană este imediat accesibilă, nordul judeţului Dâmboviţa dispunând de un parc forestier important şi de trasee turistice deja bine cunoscute. Potenţialul etnografic al zonei nu poate fi, de asemenea,

ignorat. Zona subcarpatică și cea montană oferă posibilități atrăgătoare pentru organizarea unui sistem agro-turistic profitabil, în condițiile unor investiții minime în infrastructură.

Având în vedere importanța deosebită conferită de excepționalul patrimoniu cultural, de peisajul în care acesta este încadrat, de accesibilitatea acestora pentru itinerariile turistice, s-a întocmit actuala inițiativă legislativă privind declararea Municipiului Târgoviște și a zonei înconjurătoare ca obiectiv de interes național. Urgența acestui demers se impune cu atât mai mult cu cât trecerea timpului nu face decât să accentueze, an de an, degradarea unui tezaur cultural de o valoare inestimabilă și a unei moșteniri istorice impresionante.